

Összefoglaló

Arnold Petra

Kábítószer-jelenség a 2005-ös írott sajtóban

A kutatás célja annak vizsgálata volt, hogy az írott sajtó 2005-ben hogyan ábrázolta a kábítószer-fogyasztót, -fogyasztást, milyen szemléletmódban jelenítette meg a kábítószer-problémát. A napi sajtóban (Magyar Hírlap, Magyar Nemzet, Népszava, Népszabadság) 2005. január 1. és 2005. december 31. között megjelent kábítószer-problémával kapcsolatos cikkeket vizsgáltam kvantitatív tartomelemzéssel. A vizsgálat eredményei szerint forrásonként átlagosan 157 cikk érintette hosszabb-rövidebb terjedelemben a kábítószer-problémát. A cikkek többsége (89,2%) elfogulatlanul íródott, nem használt túldramatizáló, szenzációkelő kifejezéseket a kábítószer-jelenséggel kapcsolatban.

Az összes kábítószer tárgykörébe tartozó cikk 68,2%-a a hazai helyzetet mutatta be, és fele annyiszor tettek említést más országok kábítószer-helyzetéről. 2005-ben – 2001-2004-hez képest – az újságok jelentősen nagyobb hangsúlyt fektettek a határon túli szervezetekkel, személyekkel összefüggésbe hozható kábítószer-probléma megjelenítésére. A vizsgált napilapok jellemzően a bűnözés kontextusában jelenítették meg a kábítószer-problémát, bűnöző képet sugalltak a fogyasztókról, amely a kábítószer-jelenség elidegenedését eredményezheti. Mintegy nyolcszor több írás jelenítette meg úgy a kábítószer-problémát, amely az olvasóban „a drogfogyasztó bűnöző” kép megerősödését eredményezheti „a drogfogyasztó beteg” kép ábrázoláshoz képest. A közlések 48,6%-a kereskedői vagy fogyasztói bűnözésről tudósított, azaz a cikkek mintegy felében hírjellegű közlemény jelent meg a kábítószerekkel kapcsolatban. Az írások 12,2%-a a kábítószerek dekriminalizációjáról, 10,7%-a pedig a kábítószer-fogyasztással kapcsolatos büntetőjogi szabályozásról szólt. A közlések 10,8%-a foglalkozott a fiatalok tiltott szer fogyasztásával. Valamivel kisebb arányban (7,5%) fordultak elő a prevenció szükségességét hangsúlyozó írások.

Az összes kábítószer-problémát érintő cikk 63,4%-a valamilyen burkolt formában, témaválasztása által negatív konnotációban tüntette fel a kábítószer-jelenséget, s csupán a cikkek 11,6%-a jelenítette meg a kábítószer-problémát olyan formában, amely toleráns attitűd kialakulását vagy fennmaradását eredményezheti. A kábítószer-jelenséggel szembeni elidegenítő attitűdöt erősítő kategóriák nagyobb arányú előfordulása a cikkekben meghatározó szerepet játszhat abban, hogy a magyar felnőtt populáció elítélően viszonyul a kábítószer-jelenséghez.

A cikkek túlnyomórészt általánosságban írtak a kábítószerekről: az összes írás 61,5%-a (387 cikk) általában foglalkozott az illegális szerekkel. Ez a magas arány arra enged következtetni, hogy a drogokkal kapcsolatos médiaképre viszonylag differenciálatlan ábrázolásmód jellemző. Az írott sajtó ezen ábrázolásmódjának nagy valószínűséggel meghatározó szerepe van abban, hogy a magyar felnőtt populáció körében egy differenciálatlan kép alakult ki a kábítószerekre vonatkozóan. A cikkek konkrétan a tiltott szerek közül a leggyakrabban a kannabisz-származékokról (26,6%), illetve a kokainról (18,3%) írtak.

Az összes cikk 73,6%-a nem szolgált adattal a kábítószer-fogyasztás elterjedtségére, a lefoglalásokra, a kábítószeres halálesetekre, a kábítószer-fogyasztással összefüggő fertőző betegségek elterjedtségére stb. vonatkozóan. Az írások 93,2%-a nem ismertetett kábítószer-problémával kapcsolatos társadalomtudományi vizsgálatot, elemzést, kutatást.

A társadalom a cikkek többségéből nem ismerhette meg szakmai oldalról a kábítószer-jelenséget, ugyanis a közlések csupán 15,9%-a szólaltatott meg a kábítószer-probléma kezelésével, feltárásával foglalkozó szakembert, túlnyomórészt orvost, pszichológust, pszichiátert, rendőrt. A cikkek viszonylag aktívan ábrázolták a kábítószer-fogyasztókat, a

közlések 5,2%-ában volt lehetőségük saját véleményük kifejtésére. Az aktív ábrázolásmód a drogfogyasztókkal szemben egy toleránsabb attitűd kialakulását eredményezheti.

Az írások 96,6%-a nem foglalkozott a kábítószer-fogyasztás háttérében meghúzódó okokkal, illetve a közlések 92,4%-ában nem jelent meg javaslat a kábítószer-probléma megoldására. Az okok és a megoldási javaslatok ilyen kis arányú szerepeltetése a közlésekben a kábítószer-helyzet kilátástalanságát sugallja.

Összességében megállapítható, hogy a kilencvenes évek végéhez, az új évezred elejéhez képest az írott napi sajtóban drámai változás nem tapasztalható a kábítószer-probléma megjelenítésére vonatkozóan. Az írott sajtó 2005-ben a kábítószer-problémát meglehetősen differenciálatlanul, egysíkúan, túlnyomórészt nem szakmai oldalról, a bűnözés kontextusában megjelenítve mutatta be. A droggal kapcsolatos médiaképre az elidegenítő, megoldást fel nem mutató, azonban nem szenzációhajhász ábrázolásmód jellemző. Ez a fajta médiaábrázolás nem járul hozzá ahhoz, hogy a társadalom kábítószer-jelenséggel szembeni elítélő attitűdje toleránsabbá váljon.